

Ринок та його структура. Типи економічних систем

Ринок — місце взаємодії продавців і покупців для визначення ціни та необхідної кількості товару. Ринок — це сукупність відносин (актів) купівлі-продажу товарів і послуг; спосіб взаємодії виробників і споживачів, заснований на децентралізованому, безособовому механізмі цінових сигналів. Він є механізмом розподілу товарів і послуг між членами суспільства шляхом добровільного обміну. Ринок — це місце, де відбуваються відносини купівлі-продажу товарів і послуг у грошовій формі між людьми.

Головними суб'єктами ринку є домашні господарства, фірми (підприємства), держава. Об'єктами ринкових відносин виступають різноманітні матеріальні і нематеріальні цінності (активи).

Функції ринку

- **Регульовальна:** ринок, як регулятор виробництва, через механізм ринкових законів встановлює необхідні пропорції відтворення; завдяки цінам, ринок стимулює впровадження досягнень науки та техніки у виробництво — це сприяє розширенню асортименту товарів та послуг;
- **Стимулювальна** — ринок спонукає виробників товарів до зниження витрат, підвищення якості та споживчих властивостей товарів;
- **Розподільча** — доходи споживачів і виробників у ринковій економіці диференціюються через ціни, зумовлюючи соціальне розшарування суспільства за доходами.
- **Алокаційна** — ринок забезпечує виробництво оптимальної кількості товарів і послуг за допомогою найефективнішої комбінації ресурсів.
- **Інтеграційна** — ринок об'єднує суб'єктів економічної системи в одне, сприяючи формуванню єдиного економічного простору як у межах окремої держави, так і в межах світової економіки.
- **Інформаційна** — ринок дає об'єктивну інформацію про те, які товари мають попит; кожна фірма може регулювати власне виробництво.
- **Посередницька** — ринок виступає посередником між виробником і споживачем.
- **Сануюча (оздоровча)** — ринок очищує суспільне виробництво від економічно слабких та нежиттєздатних господарських одиниць.

Класифікації ринків

За територіальною ознакою:

- місцевий
- регіональний — ринок, обмежений певною територією.
- національний
- світовий

За об'єктами обміну:

- ринки засобів виробництва

- ринок товарів і послуг
- фінансовий ринок
- ринок інтелектуальної власності

За ступенем конкуренції:

- конкурентний (досконала конкуренція)
- з монополістичною конкуренцією
- олігопольний
- монополія

За урахуванням асортименту:

- замкнутий
- насичений
- змішаний

За ступенем дотримання законності:

- легальний (офіційний)
- нелегальний (тіньовий)
- чорний (у деяких словниках «чорний» = «нелегальний»)

За ступенем дотримання законності:

- рівноважний (пропозиції перекривають попит)
- дефіцитний (попит перевищує пропозиції)
- надлишковий (пропозицій більше ніж попит)

За ступенем розвиненості економічної свободи:

- вільний
- регульований

За характером продажів:

- гуртовий
- роздрібний

За суб'єктам, які укладають обмін:

- ринок споживачів
- виробників
- проміжних продавців — торгова діяльність організацій, фірм і інших юридичних осіб, що полягає в придбанні товарів і послуг з метою їхнього наступного перепродажу. Предметом продажу є як реальний товар, так і документ на товар і послуги. Організаційно ринок посередників функціонує як біржі, аукціони, ярмарки, торги.
- державних установ

Умови існування

Важливішими умовами виникнення та успішного функціонування ринку є: **суспільний розподіл праці і спеціалізація; економічна відокремленість** суб'єктів ринкового

господарування, яку дає приватна власність; **вільний обмін ресурсів**.

Суспільний розподіл праці означає, що в будь-якій господарській системі ніхто не може жити за рахунок повного самозабезпечення необхідними благами. Різні групи виробників займаються окремими видами господарської діяльності, що означає спеціалізацію у виробництві тих чи інших благ, цінностей. Спеціалізація, в свою чергу, визначається принципом порівняльної переваги, тобто здатністю виробляти блага при відносно меншій альтернативній вартості. Виробники мають різні навички, уміння, по-різному забезпечені обмеженими ресурсами. Це і примушує їх зосередитися (спеціалізуватися) на виробництві товарів, які мають відносно меншу альтернативну вартість у виробника.

Економічна відокремленість — сукупність умов господарування, яка передбачає відокремлене економічне функціонування фірм, виходячи з їх інтересів. Господарчі суб'єкти економічно відокремлені, якщо їх активи і пасиви, доходи і витрати відділені один від одного. Це дозволяє кожному виробнику вирішувати, що виробляти, як виробляти, кому і де продавати створену продукцію. Економічна відокремленість історично виникає на базі приватної власності. Надалі з розвитком ринку вона почала опиратися і на колективну власність, але обов'язково обмежену будь-яким локальним колом інтересів (кооперативи, товариства, акціонерні товариства і т. д.).

Вільний обмін ресурсів означає, що підприємці мають можливість самостійно встановлювати ціни на свою продукцію. Ціни, що вільно формуються, виступають своєрідним «сигналізатором», який підказує господарчим суб'єктам найбільш ефективні напрями їх діяльності. Вільний ціновий механізм координує розподіл і використання ресурсів на ринку. Завдяки наявності вільних цін, в ринковій економіці виробляється саме та продукція, яка має попит і дає прибуток виробникам. Ціновий механізм ефективно працює тільки в умовах вільної конкуренції.

Розвинений ринок за визначенням заснований на диференціації тарифів, на складній системі знижок і премій, альтернативних співвідношеннях ціни і якості, відмінності в базових комплектаціях — так описує експерт фонду «Наследие» Джеймс Гаттусо. Саме ця різноманітність пропонованих послуг робить можливою конкуренцію.

Механізми координації людської діяльності

Ринок є механізмом координації людської діяльності. На ньому відбувається добровільний обмін.

Іншим механізмом координації є фірма (організація). Вперше фірму як механізм координації від ринку відділив Рональд Коуз у статті "Природа фірми" (1937), в якій він показав, що люди створюють фірми заради зниження трансакційних витрат.

Також в якості механізму людської діяльності економісти розглядають державу, в рамках якої відбувається насильницький обмін.

Джерела

- [Ринок](#)

From:
<https://library.vpuhluhiv.com.ua/> - **Вікі Глухівського ВПУ**

Permanent link:
https://library.vpuhluhiv.com.ua/subjects:basic:technology:business:market_economic_systems

Last update: **11.09.2023 22:48**

